

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. kovo 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 – 5 straipsnio 1 punktas – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – 7 straipsnio 1 punktas – Sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“ – Paslaugų teikimo sutartis – Jungiamasis skrydis, kurį vykdo skirtingi oro vežėjai – Sąvoka „prievolės įvykdymo vieta“ – Reglamentas (EB) Nr. 261/2004 – Oro keleivių teisė į kompensaciją už atsisakymą vežti ir ilgam laikui atidėtą skrydį – Ieškinys dėl kompensacijos skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, kurio nuolatinė buveinės vieta nėra valstybės narės teritorijoje arba su kuriuo keleivių nesieja sutartiniai santykiai“

Sujungtos bylos C-274/16, C-447/16 ir C-448/16

dėl 2016 m. gegužės 3 d. *Amtsgericht Diuseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas, Vokietija) nutartimi (C-274/16), kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gegužės 13 d., ir 2016 m. birželio 14 d. *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) nutartimi (C-447/16 ir C-448/16), kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. rugpjūčio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą byloje

flightright GmbH

prieš

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-274/16),

Roland Becker

prieš

Hainan Airlines Co. Ltd (C-447/16)

ir

Mohamed Barkan,

Souad Asbai,

Assia Barkan,

Zakaria Barkan,

Nousaiba Barkan

* Proceso kalba: vokiečių.

prieš

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-448/16)

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan (pranešėjas), D. Šváby ir M. Vilaras,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. liepos 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *flightright GmbH*, atstovaujamos advokatų J. A. Blaffert, F. Schaal, A. Seegers, D. Tuac ir O. de Felice,
- R. Becker, atstovaujamo advokato C. Hormann,
- Mohamed Barkan, Souad Asbai ir jų nepilnamečių vaikų, Assia, Zakaria ir Nousaiba Barkan, atstovaujantį advokatų J. Kummer ir P. Wassermann,
- *Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA*, atstovaujamos advokatų V. Beck ir E. Schott,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos E. de Moustier,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ir M. Cancela Carvalho,
- Šveicarijos vyriausybės, atstovaujamos M. Schöll,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir M. Heller,

susipažinęs su 2017 m. spalio 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42, klaidų ištaisymas OL L 290, 2014, p. 11) 5 straipsnio 1 punkto ir 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 7 straipsnio 1 punkto išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai buvo pateikti nagrinėjant, pirma, Potsdame (Vokietija) įsteigtos įmonės *flightright GmbH* ir Mohamed Barkan, Souad Asbai ir jų nepilnamečių vaikų Assia, Zakaria ir Nousaiba Barkan (toliau – šeima Barkan) ginčą su Valensijoje (Ispanija) įsteigtu oro vežėju *Air Nostrum, Líneas Aéreas del*

Mediterráneo SA (toliau – *Air Nostrum*) dėl kompensacijos už atidėtą skrydį mokėjimo (bylos C-274/16 ir C-448/16) ir, antra, Roland Becker ir Haikou (Kinija) įsteigto oro vežėjo *Hainan Airlines Co. Ltd* ginčą dėl kompensacijos už atsisakymą vežti (byla C-447/16).

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 44/2001

- 3 Iš Reglamento Nr. 44/2001 2 konstatuojamosios dalies matyti, kad šiuo reglamentu siekiama dėl gero vidaus rinkos veikimo priimti „nuostatas dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą“.
- 4 Šio reglamento 11 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
  - „(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kuriuose bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio [asmens] buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų.
  - (12) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.“
- 5 To paties reglamento II skyriuje įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės.
- 6 Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio, esančio II skyriaus 1 skirsnyje, 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“
- 7 Reglamento Nr. 44/2001 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne valstybėje narėje, kiekvienos valstybės narės teismų jurisdikciją <...> nustato tos valstybės narės teisė.“
- 8 Šio reglamento 5 straipsnio, esančio II skyriaus 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“, 1 dalyje nustatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

  - 1) a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;
  - b) pagal šią nuostatą ir[,] jeigu nesusitariama kitaip, atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra:
    - parduodant prekes – valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų [turėjo] būti pristatytos pagal sutartį,
    - teikiant paslaugas – valstybėje narėje, kurioje paslaugos buvo arba turėtų [turėjo] būti suteiktos pagal sutartį;
  - c) a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis.“

9 Minėto reglamento 60 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą bendrovės arba kito juridinio asmens ar fizinių arba juridinių asmenų asociacijos nuolatinio buvimo vieta yra ten, kur yra jų:

- a) oficiali buveinės vieta arba
- b) centrinė administracija; arba
- c) pagrindinė verslo vieta.“

Reglamentas Nr. 1215/2012

10 Reglamentu Nr. 1215/2012 buvo panaikintas Reglamentas Nr. 44/2001. Reglamento Nr. 1215/2012 4 konstatuojamoji dalis suformuluota beveik taip pat, kaip Reglamento Nr. 44/2001 2 konstatuojamoji dalis.

11 Reglamento Nr. 1215/2012 15 ir 16 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(15) Jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl visada turėtų galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. Juridinio asmens buveinės vieta turi būti apibrėžta autonomiškai, siekiant didesnio bendrų taisyklių skaidrumo ir norint išvengti jurisdikcijų kolizijos.

(16) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. <...>“

12 Šio reglamento II skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ yra 4 straipsnio 1 dalis, ji suformuluota lygiai taip pat, kaip ir Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalis.

13 Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“ yra 7 straipsnio 1 dalis, ji suformuluota beveik taip pat, kaip ir Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 dalis.

14 Pagal Reglamento Nr. 1215/2012 66 straipsnio 1 dalį šis reglamentas taikomas tik teismo procesui, pradėtam 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau.

Reglamentas (EB) Nr. 261/2004

15 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 261/2004, nustatančio bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisyklės atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 295/91 (OL L 46, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 8 t., p. 10), 1, 2, 7 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(1) Bendrijos veiksmais oro transporto srityje, be kita ko, turėtų būti siekiama užtikrinti aukštą keleivių apsaugos lygį. Be to, turėtų būti visokeriopai atsižvelgiama į vartotojų apsaugos reikalavimus apskritai.

(2) Atsisakymas vežti ir skrydžių atšaukimas arba atidėjimas ilgam laikui sukelia keleiviams rimtų nemalonumų ir nepatogumų.

<...>

(7) Siekiant užtikrinti veiksmingą šio reglamento taikymą, juo nustatytos prievolės turėtų tekti skrydį vykdančiam arba ketinančiam vykdyti oro vežėjui <...>

(8) Šis reglamentas neturėtų apriboti skrydį vykdančio oro vežėjo teisių pagal taikytiną teisę reikalauti kompensacijos iš bet kurio asmens, įskaitant trečiąsias šalis.“

16 Reglamento Nr. 261/2004 1 straipsnio „Tikslas“ 1 dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas jame nurodytomis sąlygomis nustato minimalias keleivių teises, kai:

- a) juos be jų sutikimo atsisakoma vežti;
- b) jų skrydis atšaukiamas;
- c) jų skrydis atidedamas.“

17 Reglamento Nr. 261/2004 2 straipsnis „Sąvokų apibrėžimai“ suformuluotas taip:

„Šiame reglamente:

<...>

b) „skrydį vykdančio oro vežėjas“ – tai oro vežėjas, vykdančio arba ketinančio vykdyti skrydį pagal sutartį su keleiviu arba kito su keleiviu sutartį sudariusio juridinio arba fizinio asmens vardu;

<...>

g) „rezervavimas“ – tai faktas, kad keleivis turi bilietą ar kitą įrodymą, kuriame nurodyta, kad oro vežėjas arba turizmo kelionių organizatorius rezervavimą patvirtino ir įregistravo;

h) „galutinė paskirties vieta“ – paskirties vieta, nurodyta biliete, pateikiamame keleivių registravimo vietoje, o tiesiogiai skrydžius jungiant – paskutinio skrydžio paskirties vieta; į kitus galimus jungiamuosius skrydžius neatsižvelgiama, jei atvykimo laikas nesiskiria nuo pradinio numatyto atvykimo laiko;

<...>“

18 Reglamento Nr. 261/2004 3 straipsnyje „Taikymo sritis“ numatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas:

a) keleiviams, išvykstantiems iš oro uosto, esančio valstybės narės teritorijoje, kuriai taikoma Sutartis;

<...>

2. 1 dalis taikoma tik tuo atveju, jei keleiviai:

a) turi patvirtintą rezervavimą atitinkamam skrydžiui <...>

<...>

5. Šis reglamentas taikomas bet kuriam skrydį vykdančiam oro vežėjui, teikiančiam transporto paslaugas keleiviams, kuriems taikoma 1 ir 2 dalis. Kai skrydį vykdančias oro vežėjas, nesudaręs sutarties su keleiviu, vykdo prievolės pagal šį reglamentą, laikoma, kad jis tai daro asmens, sudariusio sutartį su tuo keleiviu, vardu.

<...>“

19 Reglamento Nr. 261/2004 4 straipsnio „Atsisakymas vežti“ 3 dalyje nurodyta:

„Jei atsisakoma vežti keleivius be jų sutikimo, skrydį vykdančias oro vežėjas nedelsdamas išmoka jiems kompensaciją pagal 7 straipsnį <...>.“

20 Šio reglamento 5 straipsnio „Skrydžių atšaukimas“ 1 dalies c punkte numatyta:

„Atšaukus skrydį:

<...>

c) atitinkami keleiviai turi teisę į kompensaciją, kurią skrydį vykdančias oro vežėjas išmoka pagal 7 straipsnį, nebent:

- i) jiems buvo pranešta apie atšaukimą mažiausiai prieš dvi savaites iki tvarkaraštyje numatyto išvykimo laiko;
- ii) jiems buvo pranešta apie atšaukimą ne daugiau kaip prieš dvi savaites ir ne mažiau kaip prieš septynias dienas iki tvarkaraštyje numatyto išvykimo laiko ir buvo pasiūlyta keliauti kitu maršrutu, išvykstant ne daugiau kaip dviem valandomis anksčiau už numatytą išvykimo laiką ir atvykti į galutinę paskirties vietą mažiau kaip keturiomis valandomis vėliau už tvarkaraštyje numatytą atvykimo laiką;
- iii) jiems buvo pranešta apie atšaukimą mažiau kaip prieš septynias dienas iki tvarkaraštyje numatyto išvykimo laiko ir buvo pasiūlyta keliauti kitu maršrutu, išvykstant ne daugiau kaip viena valanda anksčiau už numatytą išvykimo laiką ir atvykti į galutinę paskirties vietą mažiau kaip dviem valandomis vėliau už tvarkaraštyje numatytą atvykimo laiką.“

21 Minėto reglamento 7 straipsnio „Teisė į kompensaciją“ 1 dalyje numatyta:

„Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, keleiviai gauna tokio dydžio kompensaciją:

- a) 250 eurų visų 1 500 kilometrų ar mažesnio atstumo skrydžių atveju;
- b) 400 eurų visų didesnio kaip 1 500 kilometrų atstumo Bendrijos vidaus skrydžių ir visų kitų 1 500–3 500 kilometrų atstumo skrydžių atveju;
- c) 600 eurų visų skrydžių, kuriems netaikomas a arba b punktas, atveju.

Nustatant atstumą, pagrindu laikoma paskutinė paskirties vieta, į kurią keleivis dėl atsisakymo vežti arba skrydžio atšaukimo atvyksta vėliau už tvarkaraštyje numatytą laiką.“

Pagrindinės bylos, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

Byla C-274/16

- 22 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, du keleiviai oro transporto bendrovėje *Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG* (toliau – *Air Berlin*) užsisakė po du skrydžius (toliau – jungiamasis skrydis) iš Ibisos (Balearų salos, Ispanija) per Maljorkos Palmą (Balearų salos, Ispanija) į Diuseldorfą (Vokietija); skrydžiams suteiktas bendras užsakymo numeris.
- 23 Pirmąją šio jungiamojo skrydžio dalį, t. y. pirmąjį skrydį, vykdė *Air Nostrum*; jos lėktuvas turėjo pakilti iš Ibisos 2015 m. liepos 25 d. 18 val. 40 min. ir nusileisti tą pačią dieną 19 val. 20 min. Maljorkos Palmoje.
- 24 Antrąją jungiamojo skrydžio dalį, t. y. antrąjį skrydį iš Maljorkos Palmos į Diuseldorfą, vykdė *Air Berlin*; jos lėktuvas turėjo pakilti 2015 m. liepos 25 d. 20 val. 5 min. ir nusileisti tą pačią dieną 22 val. 25 min. Diuseldorfe.
- 25 Vis dėlto pirmasis skrydis iš Ibisos į Maljorkos Palmą buvo atidėtas, todėl keleiviai pavėlavo į antrąjį skrydį į Diuseldorfą, kur jie galiausiai atskrido 2015 m. liepos 26 d. 11 val. 32 min. *Air Berlin* lėktuvu.
- 26 Byloje nurodyti abu keleiviai perleido savo teises į galimą kompensaciją už tokį atidėjimą *flightright*. Ši pareiškė ieškinį *Air Nostrum*, kaip pirmąjį skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, *Amtsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas, Vokietija).
- 27 Tas teismas nurodė, kad ieškinio nagrinėjimas priklauso nuo to, ar jis turi tarptautinę jurisdikciją. Šis ieškinys gali būti nagrinėjamas tik tuo atveju, jei, kiek tai susiję su nagrinėjamu jungiamuoju skrydžiu, Diuseldorfas gali būti laikomas „prievolės, [kuria grindžiamas šis ieškinys] įvykdymo vieta“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punktą.
- 28 Tokiomis aplinkybėmis *Amtsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar vežant keleivius netiesioginiu iš dviejų skrydžių sudarytu maršrutu be ilgesnių pertraukų tarp skrydžių tarpiniuose oro uostuose antrosios maršruto atkarpos atvykimo vieta turi būti laikoma prievolės įvykdymo vieta pagal Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto a papunktį, kai ieškinys reiškiamas oro vežėjui, vykdžiusiam pirmosios maršruto atkarpos skrydį, kur ir buvo padarytas pažeidimas, o antrosios maršruto atkarpos skrydį vykdo kitas oro vežėjas?“

Byla C-447/16

- 29 R. Becker su *Hainan Airlines*, kurios buveinė yra ne Europos Sąjungoje ir kuri Berlyne (Vokietija) neturi filialo, sudarė oro vežimo sutartį dėl 2013 m. rugpjūčio 7 d. pagal bendrą rezervaciją užsakytų skrydžių iš Berlyno į Pekiną (Kinija) su persėdimu Briuselyje.
- 30 Išvykimo dieną Berlyno oro uoste R. Becker įsiregistravo į abu skrydžius. Jis gavo dvi atitinkamas įlaipinimo korteles, o jo bagažas buvo įregistruotas tiesiai iki Pekino.
- 31 Pirmasis kelionės skrydis į Briuselį, kurį pagal rezervaciją vykdė Belgijos oro vežėjas *Brussels Airlines* ir kuris buvo numatytas 2013 m. rugpjūčio 7 d. 8 val., buvo įvykdytas pagal tvarkaraštį. Antrasis kelionės skrydis iš Briuselio, kurį turėjo vykdyti *Hainan Airlines* ir kuris buvo numatytas 2013 m. rugpjūčio 7 d. 13 val. 40 min., nebuvo įvykdytas. Šiuo klausimu R. Becker tvirtina, kad prie įlaipinimo vartų Briuselio oro uoste be priežasties ir prieš jo valią buvo atsisakyta jį vežti antruoju skrydžiu.

- 32 R. Becker lėktuvu grįžo į Berlyną ir rezervavo tiesioginį skrydį iš Berlyno į Pekiną. 2013 m. rugpjūčio 8 d. jis atvyko į Pekiną.
- 33 *Amtsgericht Berlin-Wedding* (Berlyno Vedingo apylinkės teismas, Vokietija) pateiktu ieškiniu R. Becker visų pirma reikalavo sumokėti 600 EUR kompensaciją pagal Reglamento Nr. 261/2004 7 straipsnio 1 dalies c punktą ir palūkanas.
- 34 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimu šis teismas paneigė tarptautinę Vokietijos teismų jurisdikciją ir atmetė R. Becker ieškinį kaip nepriimtina. Dėl tokio sprendimo R. Becker pateikė apeliacinį skundą *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas, Vokietija). 2015 m. liepos 1 d. sprendimu šis teismas atmetė R. Becker apeliacinį skundą, motyvuodamas tuo, kad ieškinys turėjo būti pareikštas Belgijos teismuose ir kad tik Briuselis yra skrydžio Briuselis–Pekinas vykdymo vieta.
- 35 R. Becker padavė kasacinį skundą *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija). Minėtas teismas tvirtina, kad, atsižvelgiant į bendrą *Hainan Airlines* sutarties įsipareigojimo vežti R. Becker iš Berlyno į Pekiną pobūdį ir remiantis 2009 m. liepos 9 d. Sprendimu *Rehder* (C-204/08, EU:C:2009:439), Berlyno Tėgelio oro uostą galima laikyti visų *Hainan Airlines* sutarties įsipareigojimų – įskaitant vykdytinus įsipareigojimus, susijusius su skrydžiu iš Briuselio į Pekiną, vykdytą po skrydžio iš Berlyno į Briuselį, – vykdymo vieta, nes R. Becker, kaip oro transporto keleivis, neturėjo jokios įtakos sprendžiant, ar *Hainan Airlines* pati vykdys ir skrydį iš Berlyno į Briuselį, ar šį įsipareigojimą įvykdyti paves kitam oro vežėjui.
- 36 Tokiomis aplinkybėmis *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar skraidinant keleivius dviem skrydžiais be ilgesnės pertraukos tarp skrydžių tarpiniuose oro uostuose pirmosios maršruto dalies išvykimo vieta laikytina prievolės įvykdymo vieta pagal [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką ir tuomet, kai ieškinyje pareikšta teisė į kompensaciją pagal [Reglamento Nr. 261/2004] 7 straipsnį grindžiama antrojoje maršruto dalyje įvykusių incidentu ir ieškinys nukreiptas prieš vežimo sutarties šalį, kuri yra antrąjį, bet ne pirmąjį skrydį vykdžiusi oro vežėja?“

Byla C-448/16

- 37 Šeima Barkan oro transporto bendrovėje *Iberia, Líneas Aéreas de España* (toliau – *Iberia*) užsisakė 2010 m. rugpjūčio 7 d. kelionę jungiamuoju skrydžiu iš Meliljos (Ispanija) į Frankfurtą prie Maino (Vokietija) per Madridą (Ispanija). Iš *Iberia* parengtų rezervacijos patvirtinimo dokumentų matyti, kad skrydį iš Meliljos į Madridą turėjo vykdyti *Air Nostrum*, o skrydį iš Madrido į Frankfurtą prie Maino – *Iberia* be persėsti skirto didelio laiko tarpo.
- 38 Išvykimas iš Meliljos į Madridą buvo atidėtas 20 minučių, taigi šeima Barkan pavėlavo į antrąjį skrydį į Frankfurtą prie Maino ir į galutinę paskirties vietą atvyko keturiomis valandomis vėliau.
- 39 2015 m. sausio 28 d. sprendimu *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino apylinkės teismas, Vokietija), kuris nagrinėjo, be kita ko, šeimos Barkan reikalavimą sumokėti 250 EUR kompensaciją kiekvienam šios šeimos nariui už šį skrydžio atidėjimą pagal Reglamento Nr. 261/2004, įpareigojo *Air Nostrum* įvykdyti ieškovų reikalavimus.
- 40 2015 m. rugpjūčio 20 d. sprendimu *Landgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino apygardos teismas, Vokietija), išnagrinėjęs *Air Nostrum* apeliacinį skundą, padarė išvadą, kad Vokietijos teismai neturi tarptautinės jurisdikcijos. Minėto teismo teigimu, tik Melilja ir Madridas galėjo būti skrydžio iš Meliljos į Madridą, per kurį įvyko incidentas, įvykdymo vietomis, nes šie skrydžiai laikytini atskirais skrydžiais, nepaisant bendros rezervacijos.

- 41 Šeima Barkan pateikė kasacinį skundą *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas). Tas teismas teigė, pirma, kad, net jeigu ir neginčijama, jog šeimos Barkan ir *Air Nostrum* nesieja jokie tiesioginiai sutartiniai santykiai, tai neturi įtakos sutartiniam teisės į Reglamente Nr. 261/2004 numatytą kompensaciją pobūdžiui. Antra, minėto teismo teigimu, tai, kad *Air Nostrum*, kaip skrydį vykdančios oro vežėjas, neturi sutartinių įsipareigojimų vykdyti jungiamąjį skrydį į galutinę paskirties vietą, t. y. į Frankfurtą prie Maino, nedraudžia šios vietos laikyti „prievolės įvykdymo vieta“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą, nes Reglamentu Nr. 261/2004 siekiama sustiprinti, o ne susilpninti oro keleivių teisinę padėtį. Taigi, atrodo, pagrįsta, kad *Air Nostrum*, kaip skrydį vykdančios oro vežėjas, privalėjo įvykdyti šeimos Barkan sudarytos sutarties šalis, t. y. *Iberia*, nustatytus sutartinius įsipareigojimus nuskraidinti į jungiamojo skrydžio galutinę paskirties vietą. Be to, materialinės teisės požiūriu skrydį vykdančios oro vežėjas bet kuriuo atveju turi būti atsakingas už žalą, kai keleivis į savo galutinę paskirties vietą atvyksta gerokai vėluodamas dėl to, kad šis oro vežėjas pavėluotai įvykdė privežamąjį skrydį.
- 42 Šiomis aplinkybėmis *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 1 dalies a punktas aiškintinas taip, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“ apima ir teisę į kompensaciją pagal [Reglamento Nr. 261/2004] 7 straipsnį, kurią siekiama gauti iš oro vežėjo, kuris nėra atitinkamo keleivio sudarytos sutarties šalis?
2. Jei taikomas [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 1 punktas:
- Ar skraidinant keleivius dviem skrydžiais be ilgesnės pertraukos tarp skrydžių tarpiniuose oro uostuose keleivio galutinė paskirties vieta laikytina prievolės įvykdymo vieta pagal [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką ir tuomet, kai ieškinyje pareikšta teisė į kompensaciją pagal [Reglamento Nr. 261/2004] 7 straipsnį grindžiama pirmojoje kelionės dalyje įvykusių incidentu ir ieškinys nukreiptas prieš pirmąjį skrydį vykdytį oro vežėją, kuris nėra vežimo sutarties šalis?“
- 43 2016 m. rugpjūčio 19 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-447/16 ir C-448/16 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimamas sprendimas, o 2016 m. rugsėjo 14 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-274/16, C-447/16 ir C-448/16 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl klausimo byloje C-447/16

Dėl priimtinumų

- 44 Europos Komisija pagrindinėje byloje ginčija galimybę taikyti Reglamentą Nr. 44/2001, taigi ir byloje C-447/16 pateikto prejudicinio klausimo priimtinumą.
- 45 Iš tiesų, Komisijos teigimu, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir nacionalinės bylos medžiagos matyti, kad *Hainan Airlines* buveinė yra ne Sąjungos teritorijoje ir ji Berlyne neturi filialo. Tai leidžia daryti išvadą, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 60 straipsnį šios oro transporto bendrovės nuolatinė buveinės vieta nėra valstybės narės teritorijoje ir dėl to draudžiama taikyti šio reglamento 5 straipsnį, taigi reikia taikyti šio reglamento 4 straipsnį, pagal kurį, jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne valstybėje narėje, kiekvienos valstybės narės teismų jurisdikcija, laikantis išimtinės jurisdikcijos ir susitarimo dėl jurisdikcijos taisyklių pagal minėto reglamento 22 ir 23 straipsnius, nustatoma pagal tos valstybės narės teisę.

- 46 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, jei pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo dėl jų priimti sprendimą. Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Atsisakyti pateikti atsakymą į nacionalinio teismo pateiktą prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas gali, tik jei akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į pateiktus klausimus (2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 24 ir 25 punktai).
- 47 Šioje byloje *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) prašo Teisingumo Teismo išaiškinti sąvoką „prievolės įvykdymo vieta“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką, kiek tai susiję su Reglamento Nr. 261/2004 4 straipsnio 3 dalimi ir 7 straipsniu grindžiama oro keleivių teise į kompensaciją. Taigi, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, toks išaiškinimas būtinas siekiant nustatyti teismą, turintį jurisdikciją nagrinėti pagrindinėje byloje kilusį ginčą.
- 48 Vadinasi, net klausimas dėl galimo Reglamento Nr. 44/2001 netaikymo pagrindinėje byloje reiškia, kad Teisingumo Teismas privalo išaiškinti šio reglamento nuostatas.
- 49 Taigi byloje C-447/16 pateiktas prejudicinis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 50 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką reikia aiškinti taip, kad ji taikoma trečiojoje valstybėje įsteigtam (nuolat gyvenančiam) atsakovui, kaip antai atsakovei pagrindinėje byloje.
- 51 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnis taikomas tik asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje. Pagal šio reglamento 60 straipsnio 1 dalį bendrovės nuolatinio buvimo vieta yra ten, kur yra jos oficiali buveinės vieta, centrinė administracija arba pagrindinė verslo vieta.
- 52 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *Hainan Airlines* buveinė yra ne Sąjungoje, o Kinijoje, ir kad ji neturi filialo Berlyne (Vokietija). Be to, toje nutartyje nėra jokios informacijos, patvirtinančios, kad ši oro transporto bendrovė turi filialą kitoje valstybėje narėje.
- 53 Taigi šioje byloje reikia taikyti Reglamento Nr. 44/2001 4 straipsnio 1 dalį, pagal kurią, jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne valstybėje narėje, kiekvienos valstybės narės teismų jurisdikcija nustatoma pagal tos valstybės narės teisę.
- 54 Dėl išsamumo reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją atsižvelgiant į veiksmingumo principą dėl nacionalinės teisės normų negali tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimo *Vinyls Italia*, C-54/16, EU:C:2017:433, 26 punktą ir nurodytą jurisprudenciją), kaip antai kylančiomis iš Reglamento Nr. 261/2004.
- 55 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į byloje C-447/16 pateiktą klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antra įtrauka aiškintina taip, kad ji netaikoma trečiojoje valstybėje įsteigtam (nuolat gyvenančiam) atsakovui, kaip antai atsakovei pagrindinėje byloje.

Dėl bylose C-274/16 ir C-448/16 pateiktų klausimų

Dėl pirmojo klausimo byloje C-448/16

- 56 Pirmuoju klausimu byloje C-448/16 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį reikia aiškinti taip, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ir oro keleivių ieškinį dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą jungiamąjį skrydį, pareikštą pagal Reglamentą Nr. 261/2004 skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, kuris nėra sudaręs sutarties su atitinkamu keleiviu.
- 57 Pirmiausia reikia pažymėti, kad, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje C-274/16 nepateikia jokio klausimo šiuo požiūriu, atsakymas į bylos C-448/16 pirmąjį klausimą taip pat yra reikšmingas bylai C-274/16, nes iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą minėtoje byloje matyti, kad esamomis aplinkybėmis skrydį vykdantis oro vežėjas taip pat nėra sudaręs sutarties su atitinkamais keleiviais. Šiuo klausimu reikia pridurti, kad byla C-274/16 patenka į Reglamento Nr. 1215/2012 (jo 7 straipsnio 1 punktą suformuluotas beveik taip pat, kaip ir Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą, kurio Teisingumo Teismo pateiktas išaiškinimas taip pat taikomas Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punktui) taikymo sritį *ratione temporis* (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 9 d. Sprendimo *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2017:193, 31 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 58 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“ turi būti aiškinama savarankiškai, siekiant užtikrinti vienodą jos taikymą visose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. 1992 m. birželio 17 d. Sprendimo *Handte*, C-26/91, EU:C:1992:268, 10 punktą ir 2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 37 punktą).
- 59 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, be kita ko, yra nusprendęs, kad visos prievolės, kylančios iš sutarties, kurios nevykdymu grindžiamas ieškovo ieškinys, yra priskirtinos prie bylų, kylančių iš sutarčių (2017 m. birželio 15 d. Sprendimo *Kareda*, C-249/16, EU:C:2017:472, 30 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 60 Taip pat Teisingumo Teismas pabrėžė, kad, net jei siekiant taikyti byloms dėl sutarčių numatytą specialios jurisdikcijos taisyklę nėra būtina sudaryti sutarties tarp dviejų asmenų, vis dėlto šis taikymas suponuoja, kad yra nustatyta laisvai prisiimta vieno asmens teisinė prievolė kitam asmeniui, kuria grindžiamas ieškinys (šiuo klausimu žr. 2004 m. vasario 5 d. Sprendimo *Frahuil*, C-265/02, EU:C:2004:77, 24–26 punktus; 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Engler*, C-27/02, EU:C:2005:33, 50 ir 51 punktus ir 2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 39 punktą).
- 61 Vadinas, kaip savo išvados 54 punkte nurodė generalinis advokatas, byloms dėl sutarčių nustatyta specialios jurisdikcijos taisyklė, kuri numatyta Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto a papunktyje, grindžiama ieškinio pagrindu, o ne šalių tapatybe (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 15 d. Sprendimo *Kareda*, C-249/16, EU:C:2017:472, 31 ir 33 punktus).
- 62 Šiuo klausimu Reglamento Nr. 261/2004 3 straipsnio 5 dalies antrame sakinyje patikslinta, kad, kai skrydį vykdantis oro vežėjas, nesudaręs sutarties su keleiviu, vykdo prievolės pagal šį reglamentą, laikoma, kad jis tai daro asmens, sudariusio sutartį su tuo keleiviu, vardu.
- 63 Taigi turi būti laikoma, kad šis vežėjas vykdo prievolės, kurias savanoriškai prisiima šalies, sudariusios sutartį su atitinkamais keleiviais, atžvilgiu. Šios prievolės kyla iš oro vežimo sutarties.

- 64 Vadinasi, tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, reikalavimą sumokėti kompensaciją už ilgam laikui atidėtą skrydį, kurį vykdo oro vežėjas, kaip antai *Air Nostrum*, kuris nėra sudaręs sutarties su atitinkamais keleiviais, reikia laikyti reikalavimu, kylančiu iš oro vežimo sutarčių, kurias sudarė minėti keleiviai ir atitinkamai *Air Berlin* ir *Iberia*.
- 65 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į byloje C-448/16 pateiktą pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktis aiškintinas taip, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ir oro keleivių ieškinį dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą jungiamąjį skrydį, pareiktą pagal Reglamentą Nr. 261/2004 skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, kuris nėra sudaręs sutarties su atitinkamu keleiviu.

Dėl klausimo byloje C-274/16 ir antrojo klausimo byloje C-448/16

- 66 Klausimu byloje C-274/16 ir antruoju klausimu byloje C-448/16 prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką reikia aiškinti taip, kad jungiamojo skrydžio atveju šio skrydžio „prievolės įvykdymo vieta“ pagal šias nuostatas yra antrąjį skrydį vykdžiusio lėktuvo atvykimo vieta, kai iš dviejų skrydžių sudarytą vežimą vykdo du skirtingi oro vežėjai ir kai ieškinys dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą šį jungiamąjį skrydį pagal Reglamentą Nr. 261/2004 yra grindžiamas incidentu, įvykusi per pirmąjį iš šių skrydžių, kurį vykdo sutarties su atitinkamais keleiviais nesudaręs oro vežėjas.
- 67 Šiuo klausimu dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tuo atveju, kai skirtingose valstybėse narėse yra kelios paslaugų teikimo vietos, prievolės įvykdymo vieta iš principo reikia laikyti vietą, kuri užtikrina glaudžiausią ryšį tarp sutarties ir jurisdikciją turinčio teismo, o glaudžiausias ryšys paprastai yra pagrindinės paslaugos teikimo vietoje (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 9 d. Sprendimo *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, 35–38 punktus ir 2010 m. kovo 11 d. Sprendimo *Wood Floor Solutions Andreas Domberger*, C-19/09, EU:C:2010:137, 33 punktą). Ši pagrindinė paslaugos teikimo vieta, kiek tai įmanoma, turi būti nustatoma iš pačios sutarties nuostatų (2010 m. kovo 11 d. Sprendimo *Wood Floor Solutions Andreas Domberger*, C-19/09, EU:C:2010:137, 38 punktą).
- 68 Taigi dėl tos pačios nuostatos Teisingumo Teismas konstatavo, kad, kiek tai susiję su tiesioginiu skrydžiu, kurį vykdo atitinkamo keleivio sudarytos sutarties šalis, tiek lėktuvo išvykimo, tiek atvykimo vieta turi būti laikoma pagrindinių paslaugų, esančių oro vežimo sutarties dalyku, teikimo vietomis, pateisinančiomis teismo jurisdikciją nagrinėti reikalavimą dėl kompensacijos pagal šią vežimo sutartį ir Reglamentą Nr. 261/2004, kai ieškovas gali pasirinkti, ar tokį reikalavimą kelti lėktuvo išvykimo, ar atvykimo vietos, dėl kurios susitarta minėtoje sutartyje, valstybės teisme (2009 m. liepos 9 d. Sprendimo *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, 43 ir 47 punktai).
- 69 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad 2009 m. liepos 9 d. Sprendime *Rehder* (C-204/08, EU:C:2009:439) suformuluota sąvoka „prievolės įvykdymo vieta“, nors ir susijusi su tiesioginiu skrydžiu, kurį vykdo atitinkamo keleivio sudarytos sutarties šalis, taip pat galioja *mutatis mutandis* tokiomis atvejais, kaip nagrinėjami pagrindinėse bylose, kai, viena vertus, užsakytas jungiamasis skrydis apima du skrydžius ir, kita vertus, atitinkamą skrydį vykdantis oro vežėjas nėra tiesiogiai sudaręs sutarties su atitinkamais keleiviais.
- 70 Iš tiesų pagal specialios jurisdikcijos dėl paslaugų teikimo taisyklę, numatytą Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje, jurisdikciją turinčiu teismu pripažįstamas teismas, esantis „valstybėje narėje, kurioje paslaugos buvo arba turėtų [turėjo] būti suteiktos pagal sutartį“.

- 71 Šiuo klausimu oro vežimo sutartyse, kaip antai pagrindinėse bylose nagrinėjamos sutartyse, kuriose numatyta bendra rezervacija visoms skrydžio atkarpoms, yra įtvirtintas oro vežėjo išpareigojimas vežti keleivį iš taško A į tašką C. Toks vežimo veiksmas yra paslauga, kurios viena iš pagrindinių teikimo vietų yra C punkte.
- 72 Šios išvados nepaneigia tai, kad skrydį vykdančiam oro vežėjui, kuris nėra sudaręs sutarties su atitinkamais keleiviais, pavesta keleivius vežti tik vykdant skrydį, kuris nesibaigia jungiamojo skrydžio atveju antrąjį skrydį vykdančio lėktuvo atvykimo vietoje, nes oro vežimo sutartis, susijusi su jungiamuoju skrydžiu, apima tokių keleivių vežimą iki antrąjį skrydį vykdančio lėktuvo atvykimo vietos.
- 73 Tokiomis sąlygomis reikia konstatuoti, kad jungiamojo skrydžio atveju tokio skrydžio įvykdymo vieta, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką, yra antrąjį skrydį vykdančio lėktuvo atvykimo vieta, kaip viena iš pagrindinių paslaugų teikimo vietų, dėl kurių sudaryta oro vežimo sutartis.
- 74 Kadangi ši vieta pakankamai susijusi su ginčo esminiais elementais ir dėl to užtikrina glaudų ryšį, kurio siekiama Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkte išdėstytais specialios jurisdikcijos taisyklėmis, tarp oro vežimo sutarties ir jurisdikciją turinčio teismo, ji atitinka glaudaus ryšio principą (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 9 d. *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, 44 punktą).
- 75 Ši išvada taip pat atitinka tomis pačiomis taisyklėmis siekiamą nuspėjamumo principą, nes ji ir ieškovui, ir atsakovui leidžia nustatyti antrąjį skrydį vykdančio lėktuvo atvykimo vietos, kaip antai numatytos minėtoje vežimo oro sutartyje, teismą kaip teismą, kuriame gali būti pareikštas ieškinys (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 9 d. Sprendimo *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, 45 punktą ir 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *Nickel & Goeldner Spedition*, C-157/13, EU:C:2014:2145, 41 punktą).
- 76 Šiuo klausimu negalima pritarti *Air Nostrum* argumentui, kad jai, kaip vidaus skrydį Ispanijoje vykdančiai paslaugų teikėjai, neįmanoma įvertinti rizikos būti atsakove Vokietijos teisme iškeltoje byloje.
- 77 Iš tiesų, viena vertus, neginčijama, kad pagrindinių bylų aplinkybėmis oro vežimo sutartys buvo sudarytos dėl vieno jungiamojo skrydžio, apimančio pagal bendrą rezervaciją du skrydžius, todėl šis jungiamasis skrydis susijęs tiek su faktinio oro vežėjo įvykdytu pirmuoju skrydžiu, tiek su antruoju skrydžiu į galutinę paskirties vietą. Kita vertus, reikia atsižvelgti į tai, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 62 ir 63 punktų, kai savanoriškai sudarytus oro vežėjų komercinius susitarimus vykdo skrydį vykdančias oro vežėjas, kuris nėra sudaręs sutarties su keleiviu, laikoma, kad jis tai daro oro vežėjo, sudariusio sutartį su atitinkamu keleiviu, vardu.
- 78 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į byloje C-274/16 pateiktą klausimą ir į byloje C-448/16 pateiktą antrąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antra įtrauka ir Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antra įtrauka aiškintinos taip, kad jungiamojo skrydžio atveju šio skrydžio „prievolės įvykdymo vieta“ pagal šias nuostatas yra antrąjį skrydį vykdančio lėktuvo atvykimo vieta, kai iš dviejų skrydžių sudarytą vežimą vykdo du skirtingi oro vežėjai ir kai ieškinys dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą šį jungiamąjį skrydį pagal Reglamentą Nr. 261/2004 yra grindžiamas incidentu, įvykusiu per pirmąjį iš šių skrydžių, kurį vykdė sutarties su atitinkamais keleiviais nesudaręs oro vežėjas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

⁷⁹ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką reikia aiškinti taip, kad ji netaikoma trečiojoje valstybėje įsteigtam (nuolat gyvenančiam) atsakovui, kaip antai atsakovei pagrindinėje byloje.**
- 2. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį reikia aiškinti taip, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ir oro keleivių ieškinį dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą jungiamąjį skrydį, pareikštą pagal 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 261/2004, nustatantį bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, skrydį vykdytą oro vežėjui, kuris nėra sudaręs sutarties su atitinkamu keleiviu.**
- 3. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką ir 2012 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką reikia aiškinti taip, kad jungiamojo skrydžio atveju šio skrydžio „prievolės įvykdymo vieta“ pagal šias nuostatas yra antrąjį skrydį vykdytą lėktuvo atvykimo vieta, kai iš dviejų skrydžių sudarytą vežimą vykdo du skirtingi oro vežėjai ir kai ieškinys dėl kompensacijos už ilgam laikui atidėtą šį jungiamąjį skrydį pagal Reglamentą Nr. 261/2004 yra grindžiamas incidentu, įvykusi per pirmąjį iš šių skrydžių, kurį vykdė sutarties su atitinkamais keleiviais nesudaręs oro vežėjas.**

Parašai.